

ХУУЛЬ ЗҮЙН
ҮНДЭСНИЙ ХҮРЭЭЛЭН

Баталсан хууль нь хүн
бүрт тэгш үйлчилдэг
төр л халгийн
тогтвортой оршдог.

Аристотель

www.nli.gov.mn

Цахим сонин

2024.07.01

ХУУЛЬ ЗҮЙН ҮНДЭСНИЙ ХҮРЭЭЛЭН БНХАУ-ЫН ӨВӨРМОНГОЛЫН ИХ СУРГУУЛИЙН ХУУЛЬ ЗҮЙН СУРГУУЛЬТАЙ ХАМТЫН АЖИЛЛАГААНЫ САНАМЖ БИЧИГ БАЙГУУЛЛАА

Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнгийн шинжилгээний хурал, хэлэлцүүлэг, захирал Х.Эрдэм-Ундрах (Dr.jur), сургалт зохион байгуулах, судалгаа БНХАУ-ын Өвөрмонголын их хийх, хүний нөөцийг чадавхжуулах сургуулийн Хууль зүйн сургуулийн чиглэлээр хамтран ажиллахаар захирал, профессор Дин Пэн нар тохиролцов.

2024 оны 6 дугаар сарын 14-ний өдөр хамтын ажиллагааны санамж бичигт гарын үсэг зурлаа.

Тус санамж бичгийн хүрээнд Удирдах албан тушаалтан бэлтгэх талууд төсөл хэрэгжүүлэх, эрдэм коллежийн захирал Дуан Жи Жэн,

Өвөрмонголын их сургуулийн Хууль зүйн сургуулийн дэд захирал, дэд профессор Жан Хуйчун, Өвөрмонголын их сургуулийн дэд профессор Дай Чин нар болон ХЗҮХ-ийн удирдлагын бүрэлдэхүүн, албан хаагчдын төлөөлөл байлцлаа.

Үргэлжлэл дараагийн нүүрт

ХУУЛЬ ЗҮЙН МЭДЭЭ

Улсын бүртгэлийн дугаар 1197

Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 1 дүгээр хороо, Эко Интернэйшл трейд тауэр барилгын 9 давхар,
Хууль зүйн үндэсний хүрээлэн.

11-315789

www.nli.gov.mn

Бэлтгэсэн: Ц.Энхжин

... өмнөх нүүрт

БНХАУ-ын Өвөрмонголын их зүйч, хуульч бэлтгэхээс гадна бодлого хамтарсан инновацийн бааз” сургууль 1957 онд, тус сургуулийн боловсруулах ажилд судалгаагаар сургуулиудын жагсаалтад багтжээ. Хууль зүйн сургууль 1981 онд дэмжлэг үзүүлж, хууль дээдлэх ёсыг Өвөрмонголын их сургуулийн байгуулагдсан бөгөөд өдгөө 23 хэрэгжүүлэхэд ихээхэн хувь нэмэр Хууль зүйн сургуулийн төлөөлөгчид салбар сургуульд 83 чиглэлээр оруулж байна. 2023 онд БНХАУ-ын 2024 оны 6 дугаар сарын 13-16-ны бакалаврын зэрэг олгох хөтөлбөр “Олон улсын хууль зүйн салбарын өдрүүдэд Монгол Улсад ажиллана.

ХЗҮХ-ЭЭС “МАНСУУРЛЫН ЭСРЭГ ХАМТДАА” АЯНЫГ АМЖИЛТТАЙ ЗОХИОН БАЙГУУЛЛАА

Монгол улсад Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын эргэлтэд хяналт тавих тухай хууль 2002 онд хэрэгжиж эхэлсэн. Үүнээс хойших 22 жилийн хугацаанд мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын хэрэглээ болон түүнтэй холбоотой гэмт хэрэг, зөрчлийн гаралт жил ирэх тусам өсөн нэмэгдэж байна.

Тухайлбал, Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын эргэлтэд хяналт тавих тухай хууль батлагдах үед буюу 2002 онд мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын хэрэглээ болон түүнтэй холбоотой гэмт хэрэг улсын хэмжээнд нийт 2 бүртгэгдэж, шийдвэрлэгдэж байсан бол 2023 онд нийт 435 гэмт хэрэг, зөрчил бүртгэгдсэн нь сүүлийн 22 жилийн хугацаанд даруй 200 дахин өссөн үзүүлэлт юм. Мөн өнөөдрийн байдлаар Монгол Улсын 41 иргэн хар тамхи, мансууруулах бодистой холбоотой гэмт хэрэгт холбогдон гадаад улсад хорих ял эдэлж байна. 2010 онд Монгол улсыг хар тамхи “дамжин өнгөрүүлэгч” улс гэж НҮБ-аас тодорхойлж байсан. Гэвч үүнээс ердөө 4 жилийн дараа “хэрэглэгч” улсын жагсаалтад орсон төдийгүй хар тамхи, мансууруулах бодистой холбоотой гэмт хэрэг, зөрчлийн тоо

нэмэгдсээр байгаа нь мансууруулах бодист донтох эмгэгт хүргэх, цаашлаад энэ төрлийн бодисын “эрхшээлд” орж эрүүл мэндээрээ хохирч, амьдралаа үрэх аюул бидний үүдийг тогшиж эхэлсний илрэл юм.

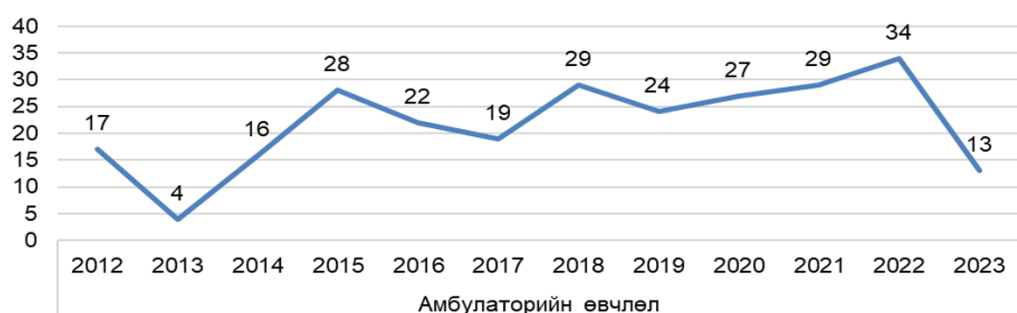
Тухайлбал, сүүлийн 5 жилийн хугацаанд цагдаагийн байгууллагад хар тамхи, мансууруулах бодистой холбоотой 1043 гэмт хэрэгт 1673 хүн холбогдон шалгагдсанаас 91.2 хувь нь 15-35 насны хүүхэд, залуучууд байна. Эдгээрээс 58 нь насанд хүрээгүй хүн байна. Хүүхэд болон хөдөлмөрийн насны залуучууд энэ төрлийн гэмт хэрэгт холбогдогчдын дийлэнх хувийг эзэлж байгаа нь улс орны аюулгүй байдалд хурцаар хөндөгдөх асуудал юм.

Тиймээс эцэг, эх, асран хамгаалагч, багш, нийгмийн ажилтнууд хүүхдийг мансууруулах төрлийн бодисоос сэргийлэх, хорт зуршлаас ангид байлгахад анхаарах зайлшгүй шаардлагатай байгаа юм. Учир нь аливаа донтох эмгэг нь хувь хүний өвчин гэхээс илүүтэй нийгмийн өвчлөл байдаг. Донтох эмгэгтэй нэг хүний ард гэр бүл, найз нөхөд, хамт олон, цаашлаад нийгэмд сөрөг үр дагавруудыг үүсгэх хүртэл нөлөөтэй. Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт

бодис хэрэглэсэн 10 хүүхэд тутмын 7 нь сониуч зандаа хөтлөгдөн, 10 хүүхэд тутмын 4 нь чөлөөт цаг ихтэй байдаг гэдэг шалтгаантай байна. Гэтэл хар тамхи, мансууруулах бодисыг сонирхон хэрэглэсэн ганцхан удаагийн үйлдэл нь хүнийг донтуулах эрсдэлтэй. Тиймээс хүүхдүүдэд энэ төрлийн үнэн зөв мэдээллийг хүргэж, хор уршгийн талаарх мэдээлэлтэй болгож, хэн нэгэнд уруу татагдах, үлгэр дуурайлал авч, сонирхох үйлдлээс нь урьдчилан сэргийлэх, цаашлаад хорт зуршилд автахгүй байх насан туршийн дархлаа суулгах нь чухал.

Донтох эмгэгийн тусламж үйлчилгээний дэлхийн чиг хандлага “Нийгэм, хамт олонд тулгуурласан тусламж үйлчилгээ”-нд төвлөрч байна. Мансууралтай тэмцэхийн тулд мансуурсан этгээдэд шийтгэл оногдуулах арга хэмжээг дангаар авах нь үр нөлөөгүй гэдгийг дэлхийн улс орнууд хүлээн зөвшөөрч эмчилгээг хослуулах, нийгмийн эрүүл мэндийн байгууллагын үүрэг оролцоог нэмэгдүүлэх шаардлагатайг онцлох болсон. Ингэснээр хар тамхины хэрэглээний дахилтаас сэргийлэх арга хэмжээ илүү үр дүнд хүрнэ гэж үзэж байгаа юм.

График 1. F11/ Хар тамхины шалтгаант сэтгэцийн болон зан төрхийн эмгэг /

Мансууруулах бодист донтсон этгээд:

Эх сурвалж: Сэтгэцийн Эрүүл Мэндийн Үндэсний Төвөөс ирүүлсэн мэдээлэл

Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнгээс “Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын эргэлтэд хяналт тавих тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаврын үнэлгээ” судалгааг гүйцэтгэн, олон нийтээр хэлэлцүүлсэн. Энэ хүрээнд 2024.06.05-2024.06.19-нийг хүртэл “Мансуурлын эсрэг хамтдаа” аян өрнүүлж байна. Тус аяны зорилго нь иргэд, олон нийт, ялангуяа хүүхэд, залуучуудад мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын хор хөнөөлийн талаар таниулах, түүнтэй холбоотой гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, хууль бус эргэлттэй тэмцэх төрийн байгууллагуудын үйл ажиллагааны уялдаа холбоо, нэгдмэл байдлыг

уриалах, “Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын хууль бус эрэлттэй тэмцэх тухай” хуулийн төслийн талаар олон нийтэд мэдээлэхэд оршиж байна.

Хэрэглэсэн тохиолдолд илрэх шинж тэмдэг:

- Хүүхэн хараанд өөрчлөлт орох, нүдний салст бүрхүүл улайх, нүд бүлцийх
- Хоолны дуршил, нойр, биеийн жин өөрчлөгдөх, биеэр идээт үрэвсэл гарч эдгэрэх нь удаашрах
- Танилын хүрээлэл, сонирхол, хувцаслалт, амьдралын хэв маяг, зан араншин огцом өөрчлөгдөх
- Зориулалтын бусаар эм тариа өөртөө тарьсан бол гарын шуунд

тарианы сорви үлдэх... гэх зэрэг болно.

Эцэг эхчүүд та бүхэнд

- Хүүхдийнхээ найз нөхдийн хүрээлэл, цахим хэрэглээнд хяналт тавих
- Хүүхдийнхээ хүсэл сонирхлыг сайн мэддэг байх
- Хүүхдийнхээ авьяас, ур чадварыг хөгжүүлж, чөлөөт цагаа зөв, үр бүтээлтэй өнгөрүүлэхэд нь туслах
- Хүүхдийнхээ хамгийн сайн найз, итгэлтэй сонсогч нь байх
- Мансуурлын талаар хүүхэдтэйгээ ярилцахаасаа өмнө та өөрөө мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын талаар хангалттай сайн мэдлэгтэй болохыг уриалж байна.

МАНСУУРЛЫН
ЭСРЭГ ХАМТДАА

УДШ-ИЙН ЭРҮҮГИЙН ХЭРГИЙН ТАНХИМЫН ТЭРГҮҮН, МУИС-ИЙН ХУУЛЬ ЗҮЙН СУРГУУЛИЙН ДОКТОРАНТ Ч.ХОСБАЯРЫН ДОКТОРЫН ЗЭРЭГ ГОРИЛСОН СУДАЛГААНЫ АЖЛЫН ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭГ АМЖИЛТТАЙ ЗОХИОН БАЙГУУЛАГДЛАА

МУИС-ийн Хууль зүйн сургуулийн докторант Ч.Хосбаярын “Авлигын эсрэг олон улсын гэрээг Монгол Улсын шүүхэд хэрэглэх онол, арга зүйн асуудал” сэдэвт докторын зэрэг горилсон судалгааны ажлын хэлэлцүүлгийг 2024 оны 06 дугаар сарын 05-ны өдөр Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнгийн Хуульчдын танхимд амжилттай зохион байгууллаа.

Боловсрол, шинжлэх ухааны сайдын 2023 оны 12 дугаар сарын 25-ны өдрийн А/575 дугаар тушаалын хавсралтаар шинэчлэн батлагдсан “Докторын зэрэг хамгаалуулах зөвлөлийн дүрэм”-ийн 4.3.6-д зааснаар докторант нь докторын зэрэг горилсон диссертация тухайн чиглэлийн эрдэм шинжилгээний байгууллагын оролцоог хангах зорилгоор салбарын эрдэмтэн, судлаачдын дунд хэлэлцүүлсэн байхыг шаарддаг болсон.

Хэлэлцүүлэгт МУИС-ийн ХЗС-ийн зөвлөх профессор, Хууль зүйн

ухааны доктор (Ph.D) Д.Баярсайхан, Монгол Улсын дээд шүүхийн шүүгч, Хууль зүйн ухааны доктор (Dr.jur) Г.Банзрагч, Монгол Улсын дээд шүүхийн шүүгч, Хууль зүйн ухааны доктор (LL.D) Н.Баярмаа, Монгол Улсын Хүний эрхийн үндэсний комиссын гишүүн, Хууль зүйн ухааны доктор (Ph.D) Б.Энхболд, Монгол Улсын Гавьяат хуульч, Хууль зүйн ухааны доктор (Ph.D) Р.Оюунбадам, Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнгийн захирал, Хууль зүйн ухааны доктор (Dr.jur) Х.Эрдэм-Ундрах, Дотоод хэргийн их сургуулийн ШШГАС-ийн Хорихоос өөр төрлийн ял эдлүүлэх ажиллагааны тэнхимийн эрхлэгч, Хууль зүйн ухааны доктор (Ph.D) Э.Батбаяр, Улсын ерөнхий прокурорын газрын дэргэдэх Сургалт, судалгааны хүрээлэнгийн захирал, Хууль зүйн ухааны доктор (Ph.D) Б.Бат-Орших, тус хүрээлэнгийн Судалгааны албаны дарга, ахлах прокурор, доктор, дэд профессор Б.Мөнхдорж, Хяналтын прокурор, Хууль зүйн ухааны доктор (Ph.D)

Ц.Мөнхбат, Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнгийн эрдэмтэн нарийн бичгийн дарга, Хууль зүйн ухааны доктор (Ph.D) М.Түвшинжаргал, МУИС-ийн ХЗС-ийн Нийтийн эрх зүйн тэнхимийн ахлах багш, Хууль зүйн ухааны доктор (Ph.D) Т.Золбоо болон Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнгийн Эрдэм шинжилгээний ажилтнууд, бусад хуульч, судлаачид оролцлоо.

Оролцогчид докторын зэрэг горилсон судалгааны ажлын шинэлэг бөгөөд онол практикын ач холбогдолыг өндрөөр үнэлж, санал, зөвлөмж өгөв.

ХЗҮХ-ийн захирал, Хууль зүйн ухааны доктор (Dr.jur) Х.Эрдэм-Ундрах хэлэлцүүлгийг удирдлаа. Тэрээр хэлэлцүүлгийг амжилттай болж өнгөрснийг дурдаад докторант Ч.Хосбаярт докторын урьдчилсан болон жинхэнэ хамгаалалтад нь амжилт хүсэв.

“МОНГОЛ УЛСЫН НИЙТИЙН САНХҮҮГИЙН ХЯНАЛТЫН ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН: ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛД ТАВИХ ХЯНАЛТ БА ХАРИУЦЛАГА” СЭДЭВТ ДОКТОРЫН СУДАЛГААНЫ АЖЛЫН ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭГ БОЛЛОО

Монгол Улсын Их Сургуулийн Хууль зүйн сургуулийн докторант Г.Янжинсүрэнгийн “Монгол улсын нийтийн санхүүгийн хяналтын эрх зүйн орчин: Төсвийн гүйцэтгэлд тавих хяналт ба хариуцлага” сэдэвт докторын судалгааны ажлын хэлэлцүүлэг 2024 оны 06 дугаар сарын 24-ний өдөр Хуульчдын танхимд боллоо. Хэлэлцүүлгийг нээж, Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнгийн захирал, Хууль зүйн ухааны доктор (Dr.Jur.) Х.Эрдэм-Ундрах үг хэлэв.

Хэлэлцүүлэгт МУИС-ийн ХЗС-ийн зөвлөх профессор, Хууль зүйн ухааны доктор (Ph.D) Д.Баярсайхан, МУИС-ийн Үндсэн хуулийн эрх зүйн хүрээлэнгийн захирал, МУИС-

ийн ХЗС-ийн зөвлөх профессор, Хууль зүйн ухааны доктор (Ph.D) Х.Сэлэнгэ, МУИС-ийн ХЗС-ийн зөвлөх профессор, Хууль зүйн ухааны доктор (Ph.D), Ш.Цогтоо, МУИС-ийн Бизнесийн сургуулийн захирал, Эдийн засгийн ухааны доктор (Ph.D), профессор Н.Батнасан, МУИС-ийн Бизнесийн сургуулийн Санхүүгийн тэнхимийн багш, Бизнесийн удирдлагын доктор (Ph.D), дэд профессор А.Энхбат, МУИС-ийн Бизнесийн сургуулийн Санхүүгийн тэнхимийн багш, Эдийн засгийн ухааны доктор (Ph.D), профессор Д.Сувдаа, УИХ-ын Төсвийн тогтвортой байдлын зөвлөлийн гишүүн, СЗХ-ны Хяналтын зөвлөлийн дарга, Эдийн

засгийн шинжлэх ухааны доктор (Sc.D), профессор Р.Ринчинбазар, Сангийн яамны НБББГ-ын дарга, Бизнесийн удирдлагын доктор (Ph.D), дэд профессор Б.Болормаа, Үндэсний Аудитын Газрын Санхүүгийн нийцлийн аудитын газрын захирал, Тэргүүлэх аудитор Ц.Наранчимэг, Удирдлагын академийн Эдийн засаг, санхүүгийн тэнхимийн багш, доктор (Ph.D), профессор Л.Отгонтуяа нар оролцож санал өглөө. Мөн Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнгийн Эрдэм шинжилгээний ажилтнууд оролцов. Тус хэлэлцүүлгийг ХЗҮХ-ийн Эрдэмтэн нарийн бичгийн дарга, Хууль зүйн ухааны доктор М.Түвшинжаргал (Ph.D) удирдан явууллаа.

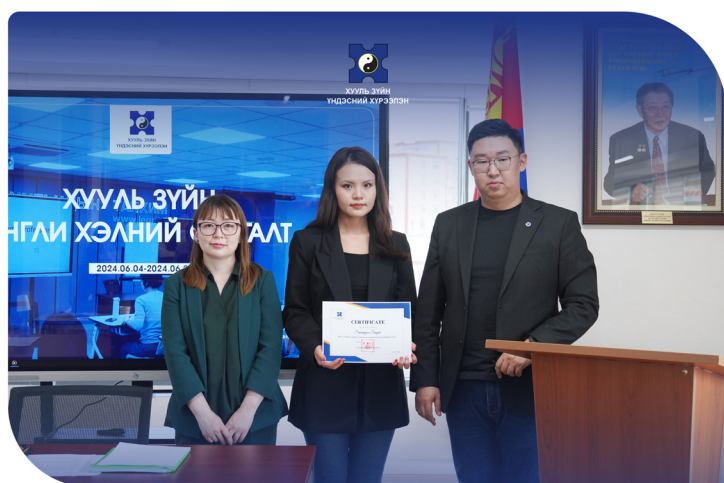
ХУУЛЬ ЗҮЙН АНГЛИ ХЭЛНИЙ СУРГАЛТЫГ 12 ДАХЬ ЖИЛДЭЭ АМЖИЛТТАЙ ЗОХИОН БАЙГУУЛЛАА

Хууль зүйн үндэсний хүрээлэн хуульчдад хууль зүйн англи хэлний бичгийн болон бусад чадвараа хөгжүүлэхэд нь түлхэц үзүүлэх, арга барилаа олоход нь чиглэл өгөх зорилгоор 2012 оноос эхлэн Хууль зүйн англи хэлний сургалтыг зохион байгуулж байна. Энэ удаагийн сургалтыг 2024 оны 06 дугаар сарын 04-ний өдрөөс 27-ны өдрийг дуустал зохион байгууллаа.

Хууль зүйн англи хэлний сургалтыг “Тэрээний эрх зүй”, “Компанийн эрх зүй”, “Хөдөлмөрийн эрх зүй” зэрэг сэдвээр англи хэл дээрх бичвэр унших, гол агуулгыг ярилцах, англи хэл дээр баримт бичиг боловсруулах, англиас монгол, монголоос англи хэл дээр орчуулгын практик хийлгэх байдлаар МУИС-ийн ХЗС-ийн Нийтийн эрх зүйн тэнхимийн багш, LL.M. Э.Туулайхүү заав.

Сургалцагчид хууль зүйн бичлэг (Legal writing)-ийн хэв маяг, арга техникийн үндсэн ойлголтыг авч, англи хэлний хууль зүйн нэр томъёоны хэрэглээ, орчуулах арга зүйд суралцлаа.

ХЗҮХ-ийн Эрдэмтэн нарийн бичгийн дарга, Хууль зүйн ухааны доктор (Ph.D) М.Түвшинжаргал 2024 оны 06 дүгээр сарын 27-ны өдөр тус сургалтад амжилттай хамрагдсан суралцагчдад ГЭРЧИЛГЭЭ гардууллаа.

БНСУ-ЫН ХУУЛЬ ТОГТООМЖИЙН СУДАЛГААНЫ НЭГДСЭН ХҮРЭЭЛЭНГИЙН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ ЁН СО ХАНГ ХҮЛЭЭН АВЧ УУЛЗЛАА

Хууль зүйн үндэсний хүрээлэн чадавхыг бэхжүүлэх чиглэлээр нь БНСУ-ын Хууль тогтоомжийн хамтран ажиллаж байна. судалгааны нэгдсэн хүрээлэнтэй 2024 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдөр (KLRI) 2023 оны 01 дүгээр сард Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнгийн хамтын ажиллагааны санамж бичиг захирал, хууль зүйн ухааны доктор байгуулсан. Энэ хүрээнд хууль (Dr.jur) Х.Эрдэм-Ундрах БНСУ- зүйн мэдээ, мэдээлэл солилцох, ын Хууль тогтоомжийн судалгааны эрдэм шинжилгээний хурал зохион нэгдсэн хүрээлэн (KLRI)-ийн байгуулах, хамтарсан судалгаа ерөнхийлөгч Ён Со Ханг хүлээн авч хийх, судлаач солилцох, судлаачдын уулзлаа.

Тус уулзалтаар хоёр байгууллагын хамтын ажиллагааны үр дүнгийн талаар ярилцаж, цаашид хамтран ажиллагааг өргөжүүлэх тухай санал солилцов.

Уулзалтад хууль тогтоомж, мэдээллийн инновацийн газрын захирал, доктор Жүн Вон Хён болон албаны бусад хүмүүс байлцлаа.

